

POLOŽAJ NACIONALNIH MANJINA, GRUPA I ZAJEDNICA U OBLASTI VISOKOG OBRAZOVANJA

Apstrakt

Položaj nacionalnih manjina, grupa i zajednica u oblasti visokog obrazovanja zavisi od mnogih faktora. Pre svega, zavisi od države u kojoj žive pripadnici navedenih manjina, grupa i zajednica, odnosno, od njene spremnosti da omogući osnivanje univerziteta, na kome bi se obrazovali pripadnici tih nacija, ali i drugi. Isto tako, njihov položaj zavisi i od dogovora dve države, jedne, u kojoj žive i druge, matične države. Autori su, u radu, sačinili jednu analizu položaja nacionalnih manjina, grupa i zajednica u pojedinim evropskim državama. Naročita pažnja je posvećena stanju u Rumuniji, Mađarskoj, kao i bivšim sovjetskim republikama, u ovoj oblasti. Takođe, posvećena je pažnja pojedinim visokoškolskim ustanovama u Republici Makedoniji, kao i na Kosovu. Osnovno pitanje koje se postavlja u ovom članku, odnosi se na činjenicu da li navedene ustanove mogu biti nezavisne u odnosu na prosvetni sistem koji je ustanovljen na teritoriji na kojoj žive navedene manjine, grupe i zajednice, kao i na koji način one mogu biti povezane sa njihovim matičnim državama. Ovo pitanje je od velikog značaja za položaj Srba na Kosovu u ovoj oblasti.

Ključne reči: manjine, grupe, zajednice, Univerzitet, visoko obrazovanje, matična država.

¹ Naučni savetnik, Institut za uporedno pravo Beograd

² Naučni savetnik, Institut za uporedno pravo Beograd

1. Uvodni deo

Kada govorimo o položaju nacionalnih manjina, grupa i zajednica, u oblasti visokog obrazovanja, ne mislimo, samo, na mogućnost osnivanja univerziteta na kome bi se odvijala nastava na jeziku neke od manjina ili grupa, već na osnivanje univerziteta koji bi, praktično, nosili naziv tih manjina, grupa i zajednica, čime bi se, na poseban način, definisao njihov položaj ne samo prema matičnoj zemlji, zemlji njihovog porekla, već i prema zemlji u kojoj žive. Republika Srbija je, izuzetno, zainteresovana za ovo pitanje, obzirom na položaj Srba na Kosovu i pitanje statusa Univerziteta u Kosovskoj Mitrovici. Zbog toga je u radu posvećena pažnja, pre svega, rešenju ovog pitanja u pojedinim evropskim državama, imajući u vidu da bi eventualno rešenje trebalo tražiti u susedstvu, odnosno, u zemljama koje imaju iste ili slične probleme, kao i Srbija. Isto tako, naročita pažnja je posvećena i bivšim sovjetskim republikama. Takođe, značajno je pitanje statusa stranih univerziteta na Kosovu, kao i statusu univerziteta na kojima se nastava odvija na albanskom jeziku u Makedoniji.

Na koji način se mogu rešavati ova pitanja, odnosno, položaj nacionalnih manjina, grupa i zajednica u oblasti visokog obrazovanja? Ovo je pitanje, na koje se može dati više odgovora. Jedan od odgovora je da se može rešiti ugovorom, ali, isto tako, i donošenjem paralelnih zakona, kao što je to slučaj u mnogim zemljama koje ćemo navesti.

2. Visokoškolsko obrazovanje mađarske i drugih manjina u Rumuniji

U sklopu zahteva za jačanjem teritorijalne i kulturne autonomije Mađara u Transilvaniji (Rumunija) koja je posle Prvog svetskog rata izdvojena iz nekadašnje Austro-Ugarske i pripojena Rumuniji, mađarske političke partije su zahtevale ponovno osnivanje nezavisnog državnog univerziteta na kome bi se nastava odvijala isključivo na mađarskom jeziku. Pozivali su se na tradiciju nezavisnog univerziteta iz druge polovine XIX veka koji je postojao u okviru Austro-Ugarske u Kluž-Napoku (*Kluž-Napoca*). Položaj mađarske manjine u obrazovanju je povoljniji u odnosu na druge manjine (Nemce, Srbe, Ukrajince, Rome i druge), ne samo zato što čine najbrojniju grupu (čine 6,6% stanovništva) nego i zato što joj je, pod političkim pritiskom Mađarske, OEBS-a i Evropske unije u Rumuniji omogućeno pravo na visokoškolsko obrazovanje na mađarskom jeziku.

Zahtevi da se omogući studiranje na maternjem mađarskom jeziku, najpre su doveli do otvaranja posebnih programa na tom jeziku na državnim univerzitetima u Transilvaniji i Bukureštu. Tako je nastava na mađarskom jeziku organizovana na državnom mađarsko-rumunskom Univerzitetu *Babeş-Bolyai* u Kluž-Napoku, Fakultetu za mađarski jezik Univerziteta u Bukureštu, Univerzitetu za medicinu i farmakologiju u Bukureštu i Univerzitetu za pozorište u Targ Murešu (*Târgu-Mureş*)³. Nije bilo posebnog mađarskog univerziteta. U međuvremenu, kako su i Mađarska i Rumunija primljene u punopravno članstvo Evropske unije, položaj manjina se postavlja na drugom osnovu, a mogućnosti organizovanja visokoškolskog obrazovanja na maternjem jeziku su povećane.

Univerzitet na mađarskom jeziku u Rumuniji u Kluž-Napoku ima tradiciju od 1581. godine, kada je uz pomoć jezuitskog reda osnovana visoka škola u Kološvaru (*Kolozsvár*, sada *Cluj-Napoca*). Pripajanje Transilvanije Rumuniji posle Prvog svetskog rata i ukidanje Mađarskog autonomnog regiona 1968. godine ugrozili su položaj mađarske nacionalne manjine. Posle rumunske revolucije 1989. godine, mađarski univerzitet doživljava reafirmaciju u okviru tzv. „multikulturalnog“ univerziteta *Babeş-Bolyai*. Promene u političkim odnosima Mađarske i Rumunije imale su uticaja na krize u radu mađarskog Univerziteta tokom 2006. i 2009. godine. Multi-kulturalni univerzitet u Klužu sada ima oko 6000 studenata mađarske narodnosti. Radi kao akreditovan državni univerzitet⁴. Sedište mu je u Kluž-Napoku, a ima odeljenja u 19 gradova Transilvanije. Nastava se izvodi na osnovnim, master i doktorskim studijama, većinom bilingvalno (na rumunskom i mađarskom). Na Fakultetima Rimsko-katoličke teologije i Protestantske teologije nastava se održava isključivo na mađarskom.

“*Petöfi-Schiller*” Univerzitet je drugi multikulturalni mađarsko-nemački državni univerzitet u Klužu, koji je osnovala rumunska vlada 1999. godine sa idejom da se nastava odvija na rumunskom, mađarskom i nemačkom jeziku. Osnivanje univerziteta bilo je omogućeno izmenama rumunskog Zakona o visokom obrazovanju 1998. godine⁵, kojim je

³ B. Krivokapić, *Položaj etničkih manjina u obrazovanju (uporedna analiza)*, tom I, Službeni glasnik, Institut za uporedno pravo, Beograd 2000., 69.

⁴ “Charter of Babeş-Bolyai University”, University Press, Cluj-Napoca, 2000, verzije na engleskom, francuskom, nemačkom i mađarskom jeziku, www.osce.org/hcnm/78266?download=true, 13.10.2013.

⁵ Zakon br. 151 (Službeno glasilo Rumunije br. 379 od 3. avgusta 1999. godine) menjan hitnom uredbom vlade Rumunije br. 30/2000.

dozvoljeno mađarskoj manjini da osnuje svoje univerzitete i to pod pritiskom Evropske komisije, jer je tokom pridruživanja Evropskoj uniji po izveštaju Komisije iz 1999. godine Rumunija bila u obavezi da bolje štiti prava manjina u visokom obrazovanju. Kasniji odnosi između Mađarske i Rumunije i promene na vrhu vlasti u Rumuniji uticali su da nije bilo napretka u razvoju univerziteta⁶.

U toku političke borbe za osnivanje posebnog mađarskog Univerziteta u Transilvaniji, Mađari su isticali da „multikulturalni“ univerziteti kao što je *Babeş-Bolyai*, ne uvažavaju u dovoljnoj meri kulturne specifičnosti i obrazovne potrebe mađarske manjine, nego sve manjine tretiraju na isti način. Rumunske vlasti su insistirale na ovom konceptu jer omogućava mešanje nacija i zato što bi privilegovano tretiranje Mađara u visokom obrazovanju pospešilo slične zahteve nemačke i drugih manjina⁷. Iz tih razloga je rumunska vlada odbila koncept nezavisnog mađarskog Univerziteta, ne dozvolivši (re)osnivanje nezavisnog mađarskog Univerziteta sa sedištem u Klužu koji bi finansirala Rumunija.

Zato je uz finansijsku podršku mađarske vlade i partije Mađara u Transilvaniji osnovan privatni mađarski Univerzitet *Sapientia* 2001. godine. Finansiranje privatnog Univerziteta od države Mađarske predstavljalo je politički problem u odnosima Rumunije i Mađarske, jer je mađarska vlada podržavala zahteve mađarske nacionalne manjine i priznala dvostruko državljanstvo Mađarima naseljenim van matične zemlje. *Sapientia Foundation* se pojavila kao zvaničan osnivač nezavisnog mađarskog privatnog Univerziteta u Rumuniji na kome se nastava izvodi na mađarskom jeziku. Rad je otpočeo na osnovu dozvola provincijske uprave, a akreditacioni proces je okončan 28. februara 2012. godine, odlukom odgovarajućeg rumunskog državnog organa uprave. Univerzitet ima 28 programa koji se izvode na 4 fakulteta u tri centra naseljena Mađarima: *Csíkszereda (Miercurea Ciuc)*, *Marosvásárhely (Târgu-Mureş)*, *Kolozvár (Cluj-Napoca)*. Akademske programi su usmereni na područja od specijalne važnosti za jačanje stručnih kompetencija Mađara i zaštitu njihovog nacionalnog identiteta. Saradnja sa drugim univerzitetima i fakultetima odvija se u skladu sa uslovima predviđenim za pridruživanje

⁶ Najvažniji razlog neuspeha je bio taj što su Mađari koncept multikulturalnosti doživljavali kao prikrivenu asimilaciju, više u I. Horváth, „Perceptions of Multiculturalism“, *International Journal of Education Law and Policy – Special Issue Romania*, 2004, 39-40, suprotno kod: A. Marga, „Multicultural Education in Romania“, u istom časopisu, 84-86.

⁷ C. Lovatte, A Hungarian University in Transylvania, *Central Europe Review*, 1999, god. 1, br. 20, <http://www.ce-review.org/99/20/lovatt20.html>, 13.10.2013.

evropskom prostoru visokog obrazovanja (*European Higher Education Area*). Posle 2007. godine, opalo je finansijsko učešće mađarske vlade za oko 25% i prešlo se na finansiranje univerziteta iz školarina i donacija.

3. Status mađarske manjine u Slovačkoj

U Slovačkoj Mađari čine 9,7% stanovništva i predstavljaju najbrojniju manjinu. Naseljeni su u dve regije koje se nalaze u južnoj Slovačkoj, uz granicu sa Mađarskom (distrikti Komárno i Dunajská Streda). To su delovi nekadašnje Austro-Ugarske, koju je Mađarska izgubila sa Prvim svetskim ratom (Trijanonskim mirom pripojeni su novoformiranoj Čehoslovačkoj, a od 1992. godine se nalaze u sastavu Slovačke). Politički zahtev za osnivanjem posebnog mađarskog univerziteta iznela je partija Mađara iz Slovačke još 1990. godine (u vreme pre raspada Čehoslovačke). Isti politički zahtev zastupala je ta partija sve do 2004. godine, uz zahteve za teritorijalnom autonomijom Mađara i abolicijom tzv. Benešovih dekreta⁸. Političkom pritisku partije Mađara za osnivanje državnog mađarskog Univerziteta pogodovalo je to što su bili koalicioni partneri u vlasti i podrška Evropske komisije i tela Evropske unije pošto je Slovačka morala tokom pridruživanja Evropskoj uniji da ispuni obaveze u vezi sa garantovanjem prava manjina na obrazovanje. Politički program partije Mađara je, osim otvaranja univerziteta, podrazumevao teritorijalnu autonomiju i prihvatanje dvojnog državljanstva za Mađare iz Slovačke, što Slovačka nije uvažila.

Mađarski Univerzitet (Jánoš Selye University) osnovan je u distriktu Komárno kao prvi državni Univerzitet na mađarskom jeziku osnovan izvan Mađarske. Osnovan je zajedničkim finansijskim sredstvima Slovačke i Mađarske i otvoren 14. septembra 2004. godine. Radi se o Univerzitetu na kome se svake godine prima novih 2500 studenata. Nastava se odvija na mađarskom jeziku, a nastavničko osoblje čine Mađari, Slovaci i strani državljani koji govore engleski u komunikaciji sa studentima. Jánoš Selye University je prva visokoškolska ustanova mađarske nacionalne manjine u Slovačkoj.

⁸ D. Bochsler, E. Szöcsik, Building inter-ethnic bridges or promoting ethno-territorial demarcation lines? Hungarian minority parties in competition, 2013, str. 15-16, http://www.edinaszoecsik.net/wp-content/uploads/2012/10/Bochsler-and-Sz%C3%B6csik_14Feb2013.pdf, 15.10.2013.

D. Bochsler, E. Szöcsik, "The Forbidden Fruit of Federalism. Evidence from Romania and Slovakia", *West European Politics*, 2013/36, 442-462.

Univerzitet je akreditovan u okviru slovačkih visokoškolskih ustanova sa programima koji se odnose na osnovne akademske studije, master i doktorske studije, u okviru tri fakulteta: protestantske teologije, učiteljsko-pedagoškog fakulteta i fakulteta za biznis i ekonomiju. Priznavanje diploma olakšano je činjenicom da su programi akreditovani prema Evropskom sistemu bodova, kao i time što je multilateralnim sporazumom Slovačka izjednačila diplome sa Mađarskom, Poljskom, Slovenijom, Slovačkom i Nemačkom u okviru Evropskog prostora visokog obrazovanja.

4. Status austro-bavarske manjine u Južnom Tirolu

Južni Tirol je autonomna provincija u severnoj Italiji u kojoj većinu stanovnika čine oni koji govore nemačkim jezikom (austro-bavarska manjina). Toj manjini su prava na kulturnu autonomiju i obrazovanje na maternjem jeziku priznata, tek, posle Drugog svetskog rata, međudržavnim sporazumom Italije i Austrije iz 1946. godine, a politička autonomija je ostvarena 1992. godine političkim sporazumom Italije i Austrije uz mirovno posredovanje Ujedinjenih nacija. Regulisana je *Specijalnim statutom provincije Bolzano/Bozen*.

Oblast obrazovanja je regulisana samostalnim provincijskim pravom iz 1993. godine i to za osnovne škole, a u saradnji sa italijanskim Ministarstvom nadležnim za obrazovanje preduzeta je reforma tokom 2000. godine u cilju što ranijeg učenja drugog jezika (nemačkog, odnosno italijanskog). Privatne obrazovne ustanove (osnivač je rimokatolička Crkva) deluju pod istim uslovima kao državne. Rad državnih ustanova, plate nastavnog i administrativnog osoblja i inspektora koji nadziru rad škola finansira provincija. Provincijske vlasti vrše i akreditaciju ustanova i programa. Diplome koje se stiču u obrazovnim ustanovama Južnog Tirola priznate su u Italiji, a time i u Evropskoj uniji. Nastavni programi su bilingvalni ili trilingvalni (na italijanskom, nemačkom i ladino jeziku). Neki kursevi su nemački, a neki italijanski. Pripadnici austro-bavarske i Ladino manjine zastupljeni su u školskim odborima, kao i u telima lokalne samouprave i na taj način utiču na rad obrazovnih ustanova⁹.

1996. je formiran Evropski region *Tirol-Južni Tirol- Tarantino*, koji šire obuhvata austrijske pokrajine *Tirol* i *Salzburg*, švajcarski

⁹ K.Pircher, U.Huber, H. Taschler, *The German Language in Education in South Tyrol (Italy)*, Mercator- Education: European Network for Regional or Minority Languages and Education, 2002, 19-20.

kanton *Graubünden* i italijanske provincije *Trento*, *Belluno* i *Sondrio*. Sa osnivanjem Evropske regije Tirola ustanovljene su i visokoškolske ustanove. Pedagoški institut uz Kulturni savet i Univerzitet su ustanove koje usmeravaju prosvetnu politiku u Južnom Tirolu. U oblasti obrazovanja prihvaćen je multilingvalni pristup zbog toga što bi isključivo obrazovanje na maternjem jeziku onemogućilo stručnjake da rade na prostoru Evropske unije, jer se radi o arhaičnim jezicima (poput Ladino, koji je špansko-jevrejskog porekla) i narečjima, kao što je austro-bavarski dijalekt nemačkog jezika.

Slobodni Univerzitet Bozen/Bolzano u Južnom Tirolu osnovan je oktobra 1997. godine. Univerzitet čine fakulteti: učiteljsko/pedagoški (za obuku vaspitača u predškolskim ustanova i osnovnim školama), socijalne nauke, ekonomija i menadžment, turizam, dizajn i umetnost, kompjuterska tehnologija i inženjering. Posebno postoji Visoka škola za zdravstvene stručnjake („*Claudiana*“). Rad Univerziteta regulisan je Statutom Slobodnog Univerziteta donetim na osnovu odluke Osnivačkog saveta od br. 148 od 10. 5. 2001., objavljene u službenom glasilu. Kako je fakultet multilingvalan, Statutom su detaljno regulisani uslovi pod kojima se koriste u nastavi lokalni i strani jezici (pre svega engleski). Nastavno osoblje je internacionalno, osim za kurseve namenjene obuci vaspitača u predškolskim ustanovama i osnovnim školama gde su zastupljeni kandidati koji pripadaju nacionalnostima iz Tirola i to tako da nastavu proporcionalno drže studentima odgovarajuće nacionalnosti. Visokoškolska ustanova zdravstvenih stručnjaka je bilingvalna (zastupljeni su nemački i italijanski).

5. Status nemačke manjine u Mađarskoj

Po brojnosti, nemačka manjina u Mađarskoj je na drugom mestu, posle Roma. Čini je oko 87 000 ljudi (prema podacima iz 2001). Tzv. dunavske Švabe su naseljavane još od XI veka pa sve do XX veka na različitim područjima nekadašnje Ugarske (ali i na prostorima Češke, Rumunije i nekadašnje Jugoslavije). Od 1867. godine, a naročito posle Prvog svetskog rata bili su izloženi intenzivnoj mađarizaciji. Sa izbijanjem Drugog svetskog rata veliki broj se pridružuje nacističkom pokretu i zato su pripadnici manjine u poratnoj Mađarskoj (naročito u periodu dok je bila pod uticajem Sovjetskog saveza) bili izloženi političkom progonu. Šezdesetih godina garantovana su posebna ekonomska i kulturna prava za manjine u Mađarskoj, a u isto vreme se osnivaju nemačka udruženja

sa ciljem zaštite etničke posebnosti, posebno zato što je uočena pojava „mutavih generacija“ koje nisu dobro znale maternji jezik jer nije bio zastupljen u školskom sistemu. Sa raspadom Varšavskog ugovora, priključenjem Mađarske Savetu Evrope i, potom, Evropskoj uniji, mađarsko zakonodavstvo se menja u pravcu većeg uvažavanja prava manjina, što, između ostalog, uključuje i obrazovanje na maternjem jeziku, pa se od osamdesetih godina prošlog veka osnivaju bilingvalne škole na mađarskom i nemačkom jeziku. Interese nemačke manjine na očuvanju kulturnog nasleđa i savladavanju jezika finansijski potpomaže vlada Savezne Republike Nemačke preko nemačkih udruženja u Mađarskoj i *Generalnog kulturnog centra za Nemce koji žive u Mađarskoj (Magyarországi Németek Általános Művelődési Központja)*.

Mađarska ima zaključene ugovore o dobrosusedstvu i saradnji još od ranije sa SSSR-om i bivšom Jugoslavijom, a u međuvremenu i sa Rumunijom, Slovačkom, Srbijom, Hrvatskom, Ukrajinom, Slovenijom, kao i sa Nemačkom. Na temelju tih ugovora diplome stečene na školama u Mađarskoj priznaju se u zemljama sa kojima je zaključen ugovor o saradnji. Zakon o manjinama iz 1993. propisuje da se kulturna autonomija manjina proteže i na specifičnu regulativu primarnog, sekundarnog i tercijarnog (visokog) obrazovanja u pogledu sadržaja i strukture obrazovnih aktivnosti i načina stručnog nadzora. Zakon o visokom obrazovanju iz 2005. godine predviđa da sve visokoškolske ustanove, bez obzira da ih osniva država, lokalne zajednice manjina ili religiozne organizacije, podležu akreditaciji i registruju se u skladu sa mađarskim propisima. Studenti imaju mogućnost da koriste svoj maternji jezik ili/i mađarski. Diplome se izdaju na mađarskom i engleskom ili mađarskom i latinskom ili na mađarskom i jeziku nacionalne manjine. Akreditaciona tela i ministarstvo nadležno za obrazovanje posebno vode računa o uslovima pod kojima se odobrava osnivanje visokoškolskih ustanova za manjine ili stipendiranje studenata za studije na maternjem jeziku u inostranstvu. 2005. godine je usvojena nova zakonska regulativa kojom je Mađarska prihvatila pravila iz Evropska povelje Saveta Evrope o regionalnim i manjinskim pravima iz 1992. godine (*European Charter for Regional or Minority Languages*).

Interes Mađara i drugih nacionalnosti da se izučavanjem nemačkog jezika lakše zaposle u germanofonskim zemljama Evropske unije, doprineo je da se u Mađarskoj osnivaju gimnazije (na primer, *Thomas Mann Gymnasium*) i visokoškolske ustanove sa programima na nemačkom jeziku (*Andrássy Gyula Deutschsprachige Universität* u Budimpešti). Na „Andraši Đula“ Univerzitetu se posle diplomski usavršavaju kandidati iz centralne Evrope koji su ranije stekli nemačke univerzitetske diplome (*bachelor, master*). Nastava se odvija na nemačkom jeziku, a sastav

studenta i nastavnika je internacionalni. Ima tri naučna polja: uporedno pravo i uprava, međunarodne odnose i centralno-evropske studije, a od 2009. godine priključen mu je Dunavski Institut za interdisciplinarna istraživanja. Akreditovan je prema mađarskom zakonodavstvu, a diplome se priznaju u zemljama koje su 2001. godine učestvovala u osnivanju univerziteta (u Mađarskoj, Nemačkoj, Austriji i u pokrajinama: Slobodne države Bavorske, Baden-Virtemberg i Trentino-Alte Adide - južni Tirol).

6. Visokoškolsko obrazovanje Rusa u baltičkim zemljama

Raspadom Sovjetskog saveza u oblasti baltičkih zemalja, naročito u Latviji i Estoniji, ostao je veliki broj Rusa koji su od 1991. godine od punopravnih građana dobili status „manjina“. „Nova“ manjina našla se u nepovoljnom položaju zbog netolerancije etničkih grupa Estonaca i Latvijaca koji su sa političkim promenama postale većinsko stanovništvo u novim nacionalnim državama¹⁰. Pri tome ruska populacija u Latviji čini 27,6% ukupnog broja građana, a slično je i u Estoniji (28%). Oni naseljavaju gradska područja, tako da predstavljaju 40% stanovništva u četiri najveća grada Latvije, dok su u Estoniji pretežnim delom naseljeni oko grada Narve (gde čine 95% stanovništva). Istorijski razlozi (sovjetska okupacija baltičkih zemalja 1940. godine, jačanje nacističkog pokreta, naročito u Estoniji tokom Drugog svetskog rata, hegemonija Sovjetskog saveza posle Drugog svetskog rata) uticali su da su političke promene u Latviji i Estoniji posle sticanja nezavisnosti dovele do ukidanja prava Rusa na obrazovanje na maternjem, ruskom jeziku, koji je dotle bio jezik u službenoj upotrebi. Za službeni jezik proglašen je latvijski, odnosno estonski pa je u svim školama postalo obavezno učenje tog jezika. Monolingvalnost je pravilo u estonskim obrazovnim ustanovama (sa izuzetkom pojedinih osnovnih škola gde je zastupljena i bilingvalnost), dok se u Latviji dozvoljava bilingvalnost (latvijski i ruski jezik) i multilingvalnost¹¹. Korišćenje ruskog jezika je po zakonskim normama izjednačeno sa kineskim ili arapskim, na primer, jer su samo baltički Rusi čiji su preci bili nastanjeni do 1940. godine na području Estonije, odnosno

¹⁰ Na tu čestu posledica nastanka „novih“ manjina s pravom ukazuje B. Krivokapić u: „Jedan pogled na razlikovanje 'starih' i 'novih' manjina“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 2005, god. 45, 96.

¹¹ „Minority language in the Baltics: a delicate matter“. Mercator, European Research Centre on Multilingualism and Language Learning, , 2012, 1, <http://www.mercator-research.eu/minority-languages/language-factsheets/minority-languages-in-education-in-the-baltics/>, 25. 4. 2013.

Latvije, dobili nacionalna državljanstva tih zemalja, dok su ostali tretirani kao stranci. Kasnije naseljeni Rusi i njihovo potomstvo svrstani su u strane državljane, a baltički Rusi su postali manjina u zemljama u kojima čine trećinu stanovništva. Time su dovedeni u nepovoljnu situaciju, jer dotle nisu imali potrebe da uče latvijski ili estonski jezik (budući da je ruski bio službeni jezik). I u historijskom smislu postojao je nazadak jer je u Latviji u periodu od 1918 do 1940. godine postojao, osim državnog latvijskog i nemački i ruski univerzitet, dok su Estoniji delovale mešovite bilingvalne škole (estonsko-ruske, estonsko-nemačke, estonsko-švedske, latvijsko-ruske, jidiš-nemačko-ruske). Uprkos naporima ruske zajednice u Latviji od 1991. godine, izvesni pomaci su ostvareni samo na nivou osnovnog i srednjeg obrazovanja: državne visokoškolske ustanove imaju isključivo nastavu na latvijskom, uz dopunske programe na jezicima manjina. U Estoniji, gde postoje još izrazitija politička trvenja između ruskog stanovništva i estonskih nacionalista, situacija je još teža, jer nema srednjih državnih škola na kojima se nastava izvodi isključivo na ruskom jeziku. Što se tiče visokoškolskih državnih ustanova nastava se izvodi na estonskom jeziku (pa se, na primer, na Tartu univerzitetu studentima kojima je ruski maternji jezik omogućava da prve godine imaju pripremnu nastavu na kojoj uče estonski). Izuzetak predstavljaju Pedagoški univerzitet i Tehnički univerzitet u Talinu na kojima postoje pojedine grupe koje nastavu slušaju na ruskom ili programi specijalizacije. Utoliko je značajniji sektor privatnih visokoškolskih ustanova u kojima gotovo polovinu studenata čine pripadnici ruske manjine, gde se nastava organizuje i na ruskom jeziku (primeri su Sillamae institut za ekonomiku i menadžment i Internacionalni Univerzitet društvenih nauka LEX)¹².

Za razliku od primera iz Rumunije i Slovačke, pripajanje Latvije i Estonije Evropskoj uniji nije rešilo problem visokoškolskog obrazovanja Rusa na maternjem ruskom jeziku, niti su tome doprineli pritisci OEBS-a¹³. On je i politički stavljen u drugi plan, jer je multilingvalno studiranje omogućilo studentima da steknu diplome sa kojima mogu konkurisati na jedinstvenom tržištu Evropske unije. Osim toga, oni u socio-ekonomskom pogledu ne gravitiraju ka Rusiji, između ostalog i zbog toga što međudržavni sporazum o priznanju diploma nije potpisan između Rusije,

¹² A. Kirch, "The Russian minority in Estonia: A New linguistic reality, changing identities, and the European Union", 66, in: P. Sinisalo-Katajaisto (eds.), *Russian-Speaking Immigrant Population in Finland* (Seminar in Helsinki, 25-26 September 2003), Helsinki: Venäjän ja Itä-Euroopan Instituutti.

¹³ Položaj ruske manjine popravio se utoliko što su u Latviji i Estoniji u skladu sa Akcionim planom jezičke različitosti, pod pokroviteljstvom Evropske komisije, razvijeni programi multilingvalnog obrazovanja pa je to posredan put da se očuva pravo na vlastiti jezik i kulturu („Minority language in the Baltics: a delicate matter“, o. c., 4)

sa jedne i Latvije i Estonije, sa druge strane¹⁴. Sa druge strane, kulturna saradnja između Rusije, Latvije i Estonije je održana, što je značajno za baltičke Ruse. Umesto "bitke" oko visokog obrazovanja, ojačan je ekonomski uticaj Rusa, koji su vodeći privrednici u Latviji. Da je privatna inicijativa dominantna, pokazuje primer Međunarodnog ruskog instituta, koji deluje kao multilingvalni, u skladu sa latvijskim zakonodavstvom.

*Baltic International Academy*¹⁵ osnovana je 1992. godine u Rigi kao nevladina visokoškolska ustanova, zahvaljujući izmenama latvijskog zakonodavstva kojima je zbog potrebe pridruživanja Evropskoj uniji moralo da bude dozvoljeno osnivanje privatnih visokoškolskih ustanova. Od 2006. godine Akademija nosi naziv *Baltic Russian Institute*. Predstavlja najveću visokoškolsku ustanovu na području baltičkih država i istočne evrope sa oko 4,500 studenata, od kojih ima 450 stranih studenata iz 22 zemlje širom sveta. Nastavno osoblje (njih oko 300) čine internacionalni stručnjaci. Akreditovana je prema latvijskom zakonu i raspolaže vremenski neograničenom akreditacijom. Osim centra u Rigi ima odeljenja u drugim gradovima Lavije: Daugavpils, Liepaja, Rezekne, Jekabpils, Ventspils, Smiltene, Jelgava. Nudi studijske programe prvog i drugog nivoa visokoškolskog obrazovanja (u trajanju od 2-2,5, odnosno 4-4,5 godina), programe stručnog i akademskog visokoškolskog obrazovanja (trajanje 3-4,5 godina), kao i akademske i stručne programe na nivou master i doktorskih studija.

Studije se realizuju multilingvalno prema programu „*Eurolingua*“ , tako da grupe studenata koji nastavu prate na ruskom imaju 75% časova na tom jeziku, a ostatak na latvijskom i engleskom, dok se za grupe koje nastavu prate na engleskom jeziku pretežni deo nastave (75%) odvija na engleskom, a ostatak (25% na ruskom i latvijskom).

7.Osnivanje ruskih Univerziteta u bivšim sovjetskim republikama

Rusko-jermenski Univerzitet je jedinstvena institucija u regionu južnog Kavkaza, koju su zajedno osnovale vlasti Ruske Federacije i

¹⁴ Potpuno drugačiji primer pruža Kirgistan, gde je i posle raspada Sovjetskog Saveza ruski jezik zadržan kao službeni, a državljanstvo Kirgistana je ponuđeno svakom državljaninu bivšeg Sovjetskog Saveza koji se u Kirgistanu nalazio. Svaki student ima opciju da se opredeli hoće li studirati uz korišćenje kirgiskog, ruskog ili na nekom stranom jeziku. Istovremeno, međudržavnim sporazumom sa Rusijom obezbeđeno je međusobno priznanje diploma. Zbog toga se zadržava stabilna ruska manjina u Kirgistanu, dok je u Latviji primećeno iseljavanje.

¹⁵ Baltic International Academy, www.bsa.edu.lv/, 25. 4. 2013.

Republike Jermenije. Odluka o uspostavljanju ovog Univerziteta je doneta 1997.godine, kada su Vlade Ruske Federacije i Republike Jermenije potpisale sporazum o otvaranju ruskog Univerziteta u Jermeniji. Prvi upis studenata na Univerzitet usledio je 1999.godine na pravne nauke, javno i komunalno pravo i novinarstvo. Od tada Univerzitet neprekidno raste i obuhvata nove grane učenja i istraživanja. Danas ovaj Univerzitet nudi širok spektar osnovnih i posle diplomskih programa. Postoji 20 akademskih odeljenja i 11 fakulteta. Univerzitet nudi obuku u skoro svim granama modernih i humanističkih nauka. Univerzitet ima osnovne četvorogodišnje studije, kao i master koji traje dve godine. Diplomirani studenti i masteri imaju mogućnost da školovanje nastave u Rusiji ili u drugim zemljama. Na Univerzitetu rade profesori iz Rusije i Jermenije. Univerzitet se nalazi u Jerevanu¹⁶.

Kazahstansko-ruski Internacionalni Univerzitet (KRIU) jedna je od prvih nedržavnih institucija visokog obrazovanja u Republici Kazahstan, koja je osnovana 1994.godine. Ovo ime je dato kasnije, a na početku se radilo o Aktobe ogranku Međunarodnog instituta za menadžment, biznis i pravo koji je osnovan zajedno sa ukrajinskim kolegama. Danas na KRIU studira preko 2500 studenata. NA KRIU postoje 16 programa, a, između ostalog, to su: pravo, umetnost, socijalne nauke i biznis, industrijska nauke i tehnologija, usluge, itd. Glavni partneri KRIU u razvoju i primeni obrazovne tehnologije su Centar za neuro-lingvističko programiranje u obrazovanju iz Moskve i Akademija za pedagoške nauke iz Alma Ate¹⁷.

Plehanov Ruski Univerzitet Ekonomije je javni Univerzitet sa sedištem u Moskvi. Jedna je od najvećih ruskih ekonomskih institucija visokog obrazovanja i član više međunarodnih univerzitetskih tela kao što su Asocijacija evropskih univerziteta i Evropska fondacija za razvoj menadžmenta. Više puta je promenio ime, a današnje ime koristi od 2010. godine. Ima 14 odeljenja sa preko 13000 studenata. Ima svoj departman u Taškentu u Uzbekistanu. On je osnovan 1995.godine. Do danas je ova institucija stekla vodeće mesto u obrazovanju u Uzbekistanu. Po odluci Kabineta ministara Uzbekistana od 5.septembra 2002.godine, departman Plehanov Ruskog Univerziteta Ekonomije u Taškentu ima pravo za realizovanje visokog obrazovanja u Uzbekistanu, kao i da izdaje diplomu visoke stručne spreme. Uzbekistan ovu diplomu priznaje kao svoju¹⁸.

¹⁶ Russian-Armenian (Slavonic) University, <http://www.rau.am/index.php?l=0&ll=1&l2=125>, 15.06.2013.

¹⁷ Kazakh-Russian International University http://www.eua.be/Libraries/Newsletter/Information_KRIU_English.sflb.ashx, 13.06.2013.

¹⁸ Plekhanov Russian University of Economics, <http://www.rea.ru/Main.aspx?page=English>, 13.06.2013.

Kirgistanško-ruski slovenski Univerzitet je jedna od prestižnih institucija u oblasti visokog obrazovanja u Kirgistanu. Otvoren je 1993. godine na osnovu Ugovora o prijateljstvu, saradnji i uzajamnoj pomoći između Kirgistana i Ruske federacije. Univerzitet je državna institucija za visoko-stručno obrazovanje pod zajedničkom jurisdikcijom Rusije i Kirgistana, a funkcioniše u skladu sa nastavnim planovima i programima na osnovu obrazovnih standarda u ove dve države. Univerzitet obezbeđuje obrazovanje na taj način da se deo studenata finansira iz budžeta a deo plaća studije. Nastava se izvodi na ruskom jeziku. Studenti-diplomci dobijaju dve diplome i Ruske Federacije i Kirgistana. Univerzitet blisko saraduje sa Moskovskim državnim univerzitetom Lomonosov, Moskovskim državnim tehničkim univerzitetom SI Bauman, Diplomatskom akademijom u okviru Ministarstva inostranih poslova Rusije, Moskovskim državnim institutom za međunarodne odnose, Ruskim Univerzitetom Ekonomije Plehanov, Moskovskim Internacionalnim univerzitetom. Sedište Univerziteta je u Biškeku¹⁹.

Belorusko-ruski Univerzitet. Mogilev Mašinski Institut je osnovan 1.septembra 1961.godine od strane saveta ministara SSSR i BSSR. Po nalogu ministra prosvete Republike Belorusije 17.maja 2000.godine, Mogilev Mašinski Institut je pretvoren u Mogilev državni univerzitet nakon što je akreditovan u skladu sa statusom visokoškolske ustanove univerzitetskog tipa. Prema sporazumu vlada Belorusije i Ruske Federacije, koji je potpisan 19.januara 2001.godine, Mogilev Univerzitet je reorganizovan u državnu instituciju visoko stručnog obrazovanja „Belorusko-ruski Univerzitet“. Belorusko-ruski Univerzitet je najveći regionalni naučni i tehnički centar. U 2009. godini Univerzitetu su izdata dva međunarodna sertifikata o kvalitetu: prvi je od Udruženja „Russian Register“, a drugi - IQNet – the International Certification Network. Izdavanje ovih sertifikata je potvrda da su 34 zemlje sveta priznale ovaj Univerzitet koji ima efikasnu organizacionu i upravljačku strukturu. Belorusko-ruski Univerzitet ima 6 fakulteta na kojima se izvodi redovna nastava. To su: automašinstvo; mašinstvo; građevina; elektrotehnika; ekonomija; ekonomija i inženjering. Studentima su na raspolaganju 18 smerova prema beloruskim standardima obrazovanja i 7 prema ruskim standardima²⁰.

¹⁹ Kyrgyz-Russian Slavic University,
<http://www.eu-casia.org/Kyrgyz-RussianSlavicUniversity>, 15.06.2013.

²⁰ State Institution of Higher Professional Education “Belarusian-Russian University”
<http://www.bru.mogilev.by/en/index.php>, 13.06.2013.

8. Komrat Državni Univerzitet u Moldaviji

Komrat Državni Univerzitet u Moldaviji je naslednik Gagauz Nacionalnog univerziteta koji je osnovan odlukom Fondacije ruskog nacionalnog obrazovanja i Izvršnog komiteta Komrat regionalnog saveta 11.februara 1991.godine. Svojom Rezolucijom, Vlada Republike Moldavije je ovom univerzitetu dala status državnog. Univerzitet ima 4 fakulteta: Fakultet nacionalne kulture, Pravni fakultet, Ekonomski fakultet i poljoprivredno-tehnološki fakultet. Svi studenti uče jezik Gagauzi, koji je zvanični jezik Gagauzije u Moldaviji, a skoro sva nastava se odvija na ruskom jeziku. Studenti imaju predmet koji se odnosi na navedeni jezik i književnost, a pored toga, seminarski radovi, kao i diplomski radovi se pišu na tom jeziku²¹. Narod Gagauzi živi u južnoj Moldaviji, a takođe i u jugozapadnoj Ukrajini, jugoistočnoj Rumuniji i severnoistočnoj Bugarskoj. Takođe, žive i u evropskom delu Turske. Oni su pravoslavni hrišćani. U Moldaviji živi oko 150.000 pripadnika ovog naroda.

9. Položaj manjina, grupa i zajednica u pojedinim zemljama EU

Razvijene evropske države imaju različitu politiku kad je u pitanju status manjina, nacionalnih zajednica i grupa u oblasti visokog obrazovanja. Neke od njih insistiraju na jednakosti svih građana, bez obzira na etničko poreklo, druge prizanju određena prava manjinama u ovoj oblasti, dok neke od evropskih država prizanju pravo na korišćenje jezika (kao što je slučaj u Belgiji). No, mi ćemo predstaviti i zemlje u kojima se ne definišu, striktno, pravila za osnivanje univerziteta i visokih škola, već se donose akti koji uopšte određuju prava pojedinih manjina na obrazovanje, kao i zemlje koje su sklopile ugovor sa matičnom državom (državom porekla manjina) kojima se regulišu ova prava. Radi se o Danskoj i Nemačkoj. Međutim, prvo ćemo posvetiti pažnju Finskoj, čija su rešenja koja regulišu prava manjina u visokom obrazovanju, naročito na Alandskim ostrvima, veoma interesantna.

Finska. U etničkom smislu Finska predstavlja jednu od najhomogenijih evropskih država, pri čemu se podaci o etničkoj strukturi mogu dobiti samo posrednim putem budući da Finska ne priznaje postojanje nacionalnih manjina, već samo diferenciranje stanovništva

²¹ Comrat State University, <http://www.inure.uni-koblenz.de/sites/inure.uni-koblenz.de/files/14-Comrat%20State%20University.pdf>, 15.06.2013.

prema maternjem jeziku. Od svih manjina u Finskoj najznačajnija je švedska (oko 6 % ukupnog stanovništva), ne samo zbog broja, već i što je njen položaj vrlo specifičan. Njihova je najveća koncentracija (preko 95 % stanovništva) na Alandskim ostrvima (Aland), koja su jedinstvena sa aspekta manjinskih prava i veoma široke autonomije.

Postoje odgovarajuće visokoškolske ustanove na švedskom jeziku. Helsinški univerzitet i Tehnološki univerzitet su dvojezični, a još od 1918. godine u mestu Abo (Turku) radi poseban univerzitet na švedskom jeziku (Abo Akademi University). A u Helsinkiju radi švedska visoka škola u oblasti trgovine. Dvojezično univerzitetsko obrazovanje se može steći i u gradu Vassa. Na nekim drugim visokoškolskim ustanovama postoji mogućnost da se ispiti polažu na švedskom jeziku. Švedski univerzitet ima 6 fakulteta, a Helsingforski univerzitet u Helsinkiju ima 25 katedri na kojima se predaje na švedskom jeziku²².

Posebno su zanimljiva Alandska ostrva i položaj švedske „manjine“ na njima. Možda bi neki model ovog rešenja mogao biti primenjen i na našu situaciju, kad je u pitanju visoko obrazovanje i status srpskih opština. Naime, po Zakonu o autonomiji Alanda, zvanični jezik na tom području je švedski. Po tom osnovu je rešeno pitanje jezika na kome se odvija obrazovni proces na ovim ostrvima. Ali, ne daje se nikakva garancija za nastavu na finskom jeziku. Navedeno Zakon garantuje da lice koje završi obrazovanje na Alandskim ostrvima, može nastaviti školovanje na švedskom jeziku ili na nekoj ustanovi gde se dvojezično odvija nastava, čak i ako ne poznaje dovoljno dobro finski jezik. Na Alandskim ostrvima je problem zbog Finaca koji moraju da pohađaju nastavu na švedskom jeziku²³.

Danska manjina u Nemačkoj. U nemačkoj pokrajini Šlezing Holštajn živi mešovito dansko i nemačko stanovništvo. Deklaracija o položaju danske manjine u Nemačkoj usvojena je u Kolu 1949. godine. Drugi odeljak, tačka 3 ove Deklaracije posvećena je pravu danske manjine na obrazovanje. Ova deklaracija predstavlja pravni osnov za definisanje položaja druge manjine u ovoj nemačkoj pokrajini – Frizijaca. Ovom Deklaracijom nije predviđeno osnivanje univerziteta za dansku manjinu, ali, ono što je interesantno, odnosi se na činjenicu da danska Vlada izdvaja značajna finansijska sredstva za pomoć prosvetnim organizacijama danske manjine u Nemačkoj²⁴.

²² B. Krivokapić, 204-205

²³ B. Krivokapić, 206-207

²⁴ D. Marković-Bajalović, Položaj etničkih manjina u obrazovanju (uporedna analiza), tom II, Službeni glasnik, Institut za uporedno pravo, Beograd 2000., 131-135

Poljska manjina u Nemačkoj. Poljska manjina je u Nemačkoj daleko brojnija od ostalih. Oni su, uglavnom, imigrantskog porekla. Najviše njih se naselilo u Rurskoj oblasti krajem XIX veka, a manji deo se nastanio u Nemačkoj nakon Drugog svetskog rata. Godine 1991. je između Nemačke i Poljske zaključen Ugovor o dobrosusedskim odnosima i prijateljskoj saradnji. Njime se predviđa i pravo poljske manjine na obrazovanje, odnosno da formiraju sopstvene obrazovne ustanove (čl.20., 21., 25.). Iz ovih odredaba se može zaključiti da se imalo u vidu formiranje privatnih ustanova, koje mogu da dobijaju pomoć od države matice. Predviđena je i finansijska subvencija od strane države domaćina, ali samo, ako je to u skladu sa njenim unutrašnjim propisima. Što se tiče visokoškolskog obrazovanja, predviđena je mogućnost studiranja germanistike, odnosno, polonistike. Kad je u pitanju izvršenje ovog Ugovora, iz odredaba proizlazi da on nije dovoljno obavezan u pogledu omogućavanja posebnog statusa mnjina u obrazovanju. Problem je u tome, što se mnogo toga ograničava primenom unutrašnjih propisa. Sve zavisi od političke volje strana ugovornica. Ipak, Poljska je donela posebno zakonodavstvo u cilju izvršenja Ugovora. Osnovno pitanje je pitanje finansiranja. Pravo na javno subvencionisanje privatnih škola u Nemačkoj, uslovljeno je priznavanjem tih škola od strane države²⁵.

10. Strani univerziteti na Kosovu

Izdvojili smo dva strana Univerziteta koji funkcionišu na Kosovu i koji su direktno povezani sa stranim institucijama. Pre svega, Američki univerzitet na Kosovu je privatni univerzitet i nalazi se u delu Prištine Germia. Osnovan je 2002.godine, a povezan je sa Ročester institutom za tehnologiju iz Njujorka. Radi se o neprofitnoj organizaciji, nastava se odvija na engleskom jeziku, a nastavni plan i program, kao i silabusi predmeta su preuzeti od navedenog Instituta. Godine 2003., ovaj Univerzitet je imao 57 upisanih studenata, a do danas se taj broj uvećao više od deset puta, tako da danas na ovom Univerzitetu studira i više desetina postdiplomaca. Ovaj Univerzitet nudi i više nestepenovanih kurseva iz oblasti informacione tehnologije i menadžmenta, a sertifikati o položenim kursevima su međunarodno priznati. Početna sredstva za ovaj Univerzitet obezbeđena su iz Fonda za Kosovo, a kasnije sredstva za rad

²⁵ D.Marković-Bajalović, 148-150

je obezbedio i USAID²⁶. Predsednik Univerziteta je bivši senator SAD iz Mejna.

Drugi Univerzitet je Kraljevski univerzitet Ilirija, koji je, takođe, privatni univerzitet u Prištini, a pod patronatom je albanske kraljevske porodice. Albanski princ Leka I je ovlastio Univerzitet da kao grb mogu koristiti pečat kraljevske porodice. Ovaj Univerzitet je članica Balkanske mreže univerziteta čiji su članovi i državni univerziteti iz Srbije²⁷.

11. Državni univerzitet u Tetovu, Makedonija

Univerzitet u Tetovu osnovala je 1994. godine grupa albanskih intelektualaca koje je predvodio budući rektor Univerziteta Fadil Sulejmani. U julu 2000. godine, međunarodna zajednica obezbedila je sredstva za osnivanje Univerziteta jugoistočne Evrope u Tetovu. Međutim, Albanci su ga, uglavnom, izbegavali smatrajući ga neadekvatnim i tvrdeći da bi obrazovanje trebalo finansirati iz državnog budžeta umesto privatnih institucija. Makedonska vlada je legalizovala 2004.godine Univerzitet u Tetovu, koji pohađaju studenti, pre svega, iz redova albanske etničke manjine. Državni univerzitet u Tetovu u svom sastavu ima 11 fakulteta: Ekonomski fakultet, Pravni fakultet, Fakultet primenjenih nauka, Fakultet umetnosti, Filozofski fakultet, Filološki fakultet, Fakultet medicinskih nauka, Prirodno-matematički fakultet, Fakultet prehrambene tehnologije, Fakultet fizičke kulture, Fakultet poslovne administracije²⁸.

12. Zaključak

Položaj nacionalnih manjina, zajednica i grupa u oblasti visokog obrazovanja je različit od zemlje do zemlje i zavisi kako od regulisanja ove oblasti u samoj zemlji, gde manjina ostvaruje svoja prava, tako i od dogovora te zemlje sa zemljom maticom, odnosno, zemljom porekla manjine, kao i od političkih okolnosti. Mora se, naročito, primetiti razlika između Univerziteta u bivšim sovjetskim republikama u kojima su

²⁶ American Education in Kosovo, <http://www.aukonline.org/web/home/overview/history-and-mission.html>, 15.06.2013.

²⁷ Kolegji ILIRIA, <http://www.uiliria.org/ui/>, 10.06.2013.

²⁸ State University of Tetova, <http://unite.edu.mk/en/index.php?news=3069>, 10.06.2013.

osnovane ove institucije na kojima se može studirati na ruskom jeziku, kao i na drugim jezicima manjina (misli se na narod Gagauz u Moldaviji), od situacije koju imamo u zemljama EU. Isto tako, mora se istaći osnivanje Univerziteta u Tetovu i rad stranih Univerziteta na Kosovu.

Rešenje ovog pitanja, koje je od izuzetnog značaja za Republiku Srbiju i status Srba na Kosovu, zavisi od mnogih činilaca, koji su, pre svega, politički. Činjenica je da država u kojoj živi manjina određuje pravila po kome će se osnivati Univerziteti, kao i način funkcionisanja i finansiranja tih institucija. Takođe, kao što smo rekli na početku rada, ovo pitanje zavisi i od dogovora dve vlasti, države u kojoj žive pripadnici tih zajednica i matične države. Možda se iskustvo neke od bivših sovjetskih republika može iskoristiti i u našem slučaju.

Prof. Nataša Mrvić-Petrović, Ph.D, Principal Research Fellow
Institute of Comparative Law, Beograd

Prof. Vladimir Čolović, Ph.D, Principal Research Fellow
Institute of Comparative Law, Beograd

STATUS OF NATIONAL MINORITIES, GROUPS AND COMMUNITIES IN AREA OF HIGHER EDUCATION

Summary

The status of national minorities, groups and communities in higher education depends on many factors. First of all, it depends on the state in which members of the above minority groups and communities live, i.e., on its willingness to allow the establishment of Universities, in which to educate the members of these nations and, also, others. Equally, their status depends on the agreement between the two states, one in which they live and the other, the mother country. The authors are made an analysis of the status of ethnic minorities, groups and communities in some European countries. Particular attention was paid to the situation in Romania, Hungary, and the former Soviet republics in this area. In addition, attention was paid to institutions of higher education in the

Republic of Macedonia, and Kosovo. The main question raised in this article, refers to the fact of independence of these institutions in relation to the educational system, which was established in the territory in which they live these minority groups and communities, and how they can be related to their home countries. This issue is of great importance to the position of Serbs in Kosovo in this field.

Key words: minorities, groups, communities, University, higher education, mother country.